EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 12. 12. 2024
COM(2024) 566 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávani Inovačného fondu v roku 2023

OBSAH

1. INOVAČNÝ FOND 2

1.1. Príspevok Inovačného fondu k cieľom politiky EÚ 3

2. KĽÚČOVÉ MÍĽNIKY INOVAČNÉHO FONDU V ROKU 2023 5

3. HLAVNÉ UDALOSTI PRI VYKONÁVANÍ V ROKU 2023 5

3.1. Vyhlásenie tretej výzvy pre veľké projekty (LSC-2022) 5

3.2. Vyhlásenie tretej výzvy pre malé projekty (SSC 2022) a prvý výber návrhov 8

3.3. Vyhlásenie výzvy v rámci Inovačného fondu na rok 2023 (IF23) 10

3.4. Spustenie pilotnej aukcie pre vodíkové palivo z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu (RFNBO) (aukcia IF23) 11

3.5. Výber prvých dvoch projektov v rámci partnerstva EÚ – Catalyst 11

3.6. Pomoc pri vypracúvaní projektov 12

3.7. Výmena poznatkov a komunikačné činnosti 13

3.8. Synergie s iným financovaním 13

4. SÚHRNNÝ STAV INOVAČNÉHO FONDU DO KONCA ROKA 2023 14

4.1. Prehľad výsledkov pravidelných výziev na predkladanie návrhov 14

4.2. Úrovne pokročilosti projektov, stav vykonávania a výzvy 15

4.3. Geografické rozloženie 16

4.4. Podporované odvetvia 19

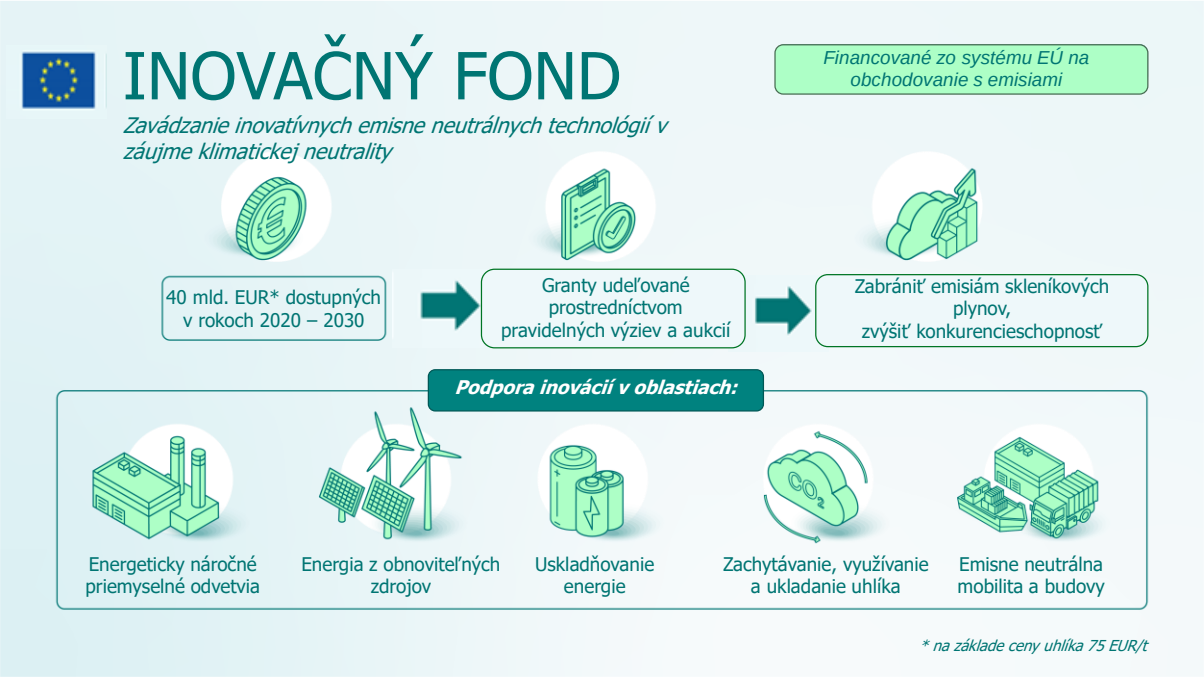
4.5. Emisie skleníkových plynov, ktorým sa zabránilo 20

5. ZÁVER 21

1. INOVAČNÝ FOND

Inovačný fond je jedným z najväčších programov financovania na svete zameraných na demonštrovanie inovačných komerčných bezuhlíkových a nízkouhlíkových technológií. Jeho cieľom je priniesť na trh nové riešenia na dekarbonizáciu odvetví, na ktoré sa vzťahuje systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EU ETS), a podporiť tak prechod Európy ku klimatickej neutralite. Inovačný fond je financovaný z príjmov z obchodovania s kvótami EU ETS formou aukcie. Na druhej strane poskytuje finančné prostriedky, väčšinou vo forme grantov, na podporu projektov v piatich kľúčových oblastiach (pozri ďalej obrázok 1). V rámci Inovačného fondu sa finančné prostriedky v súčasnosti udeľujú najmä prostredníctvom otvorených, súťažných výziev na predkladanie návrhov alebo prostredníctvom súťažných ponukových konaní („aukcie“). Z Inovačného fondu sa podporujú projekty aj prostredníctvom poradenských služieb (Pomoc pri vypracúvaní projektov) a príspevkov do operácií kombinovaného financovania s inými nástrojmi EÚ (napr. InvestEU).

Ilustrácia 1: Kľúčové zložky Inovačného fondu

Za vypracovanie a uplatňovanie politík Inovačného fondu je celkovo zodpovedné **Generálne riaditeľstvo** Európskej komisie **pre oblasť klímy (GR CLIMA)**. Komisia je takisto zodpovedná za prijímanie rozhodnutí o výške poskytnutej finančnej pomoci a poverila **Európsku výkonnú agentúru pre klímu, infraštruktúru a životné prostredie (CINEA)** vyhlasovaním a vyhodnocovaním výziev na predkladanie návrhov a riadením dohôd o grantoch.

Podľa článku 10a ods. 8 smernice o EU ETS[1] bude Komisia každoročne podávať Výboru pre zmenu klímy správu o vykonávaní Inovačného fondu. Táto správa obsahuje rozpis projektov,

[1] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2003, s. 32).

ktorým boli udelené finančné prostriedky, podľa odvetví a členských štátov a analýzu toho, ako tieto projekty prispejú k cieľu EÚ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu.

Táto správa sa týka vykonávania Inovačného fondu **do 31. decembra 2023**.

1.1. Príspevok Inovačného fondu k cieľom politiky EÚ

Hlavným cieľom Inovačného fondu zostáva podpora dekarbonizácie v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje EU ETS, a prispievanie k cieľom EÚ v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, ako sú vymedzené v európskom právnom predpise v oblasti klímy[2], a zároveň podpora naliehavých politických priorít a pomoc pri hospodárskej transformácii vytváraním nových zdôvodnení projektov „čistého priemyslu“.

- Očakáva sa, že vďaka 104 projektom, ktoré boli v portfóliu Inovačného fondu do konca roka 2023, sa počas prvého desaťročia ich prevádzky zabráni emisiám v objeme 442 miliónov ton ekvivalentu oxidu uhličitého (ekvivalentu CO_2), čím sa prispeje k cieľom znížiť emisie skleníkových plynov stanoveným v európskom právnom predpise v oblasti klímy a dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050. V rámci projektu, ako je NorthSTOR+, sa počas prvého desaťročia jeho prevádzky očakáva zabránenie emisiám v objeme 34,5 milióna ton ekvivalentu CO_2 vďaka vývoju inovatívneho stacionárneho systému uskladňovania energie pre lítiové batérie založeného na technológii pôvodne určenej pre odvetvie elektrických vozidiel.

- Z Inovačného fondu bolo udelených 715 miliónov EUR na financovanie 16 projektov v odvetví vodíka. Vďaka projektom v portfóliu Inovačného fondu by sa malo počas ich životnosti vyrobiť celkovo 6,54 milióna ton vodíka. Očakáva sa, že to prispeje k cieľu EÚ zvýšiť výrobu obnoviteľného vodíka, ako sa uvádza v právnych predpisoch, ako je REPowerEU[3], a v smernici o obnoviteľných zdrojoch energie, ako aj v európskej vodíkovej stratégii. Napríklad v rámci projektu Holland Hydrogen sa má v prístave v Rotterdame vyrobiť 1,3 milióna ton obnoviteľného vodíka elektrolyzérom s výkonom 400 MW, čo je desaťkrát viac ako v prípade akéhokoľvek elektrolyzéru, ktorý je v súčasnosti v Európe nainštalovaný.

- Z Inovačného fondu sa udelil grant vo výške 177 miliónov EUR štyrom projektom, ktoré sa týkajú biopalív a biorafinérií, čím sa prispelo k cieľom rozvoja alternatívnych palív uvedeným v nariadení ReFuelEU a akčnom pláne pre biometán, ako aj k podpore vykonávania nariadenia o iniciatíve FuelEU Maritime[4]. Napríklad v rámci projektu FirstBio2Shipping sa očakáva výroba a dodávka biopaliva pre odvetvie námornej

---

2 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy) (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021).

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023).

4 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1805 z 13. septembra 2023 o využívaní palív z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkových palív v námornej doprave a o zmene smernice 2009/16/ES (Ú. v. EÚ L 234, 22.9.2023).

dopravy v hodnote 6 miliónov bežných metrov kubických (Nm^3/rok) bioplynu ročne, 2 400 ton biometánu ročne a 5 000 ton bio-CO_2 ročne.

- Z Inovačného fondu sa na 11 projektov priamo spätých so solárnou, s veternou a geotermálnou energiou poskytli finančné prostriedky v celkovej výške 360 miliónov EUR. Táto podpora z Inovačného fondu priamo prispieva k plneniu cieľov smernice o obnoviteľných zdrojoch energie a plánu REPowerEU zavádzať výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a rozvíjať stratégiu EÚ pre energiu zo zdrojov na mori[5]. Konkrétne päť projektov v odvetví veternej energie získa 135 miliónov EUR, ktoré priamo pomôžu pri zavádzaní technológií, na ktoré sa zameriava balík európskych predpisov o veternej energii. Napríklad v projekte HIPPOW sa vyvíja nový model veternej turbíny na mori v Dánsku. Samotný prototyp bude schopný dodávať energiu na zásobovanie 7 000 domácností ročne, pričom do roku 2030 sa to môže zvýšiť 700-násobne alebo viac.

- V rámci Inovačného fondu sa poskytli granty vo výške 91 miliónov EUR na financovanie šiestich projektov, ktoré zahŕňajú vnútrodenné uskladňovanie elektrickej energie, a 190 miliónov EUR na projekty vyrábajúce komponenty na uskladňovanie energie, čím sa prispelo k cieľu nariadenia o batériách[6] podporovať domáce obehové hospodárstvo pre batérie, čoho príkladom sú projekty ako GigaArctic, giga továreň na lítiovo-iónové batérie v Nórsku, ktorá bude vyrábať 29 gigawatthodín ročne (GWh/rok).

- V rámci Inovačného fondu sa poskytlo 709 miliónov EUR na financovanie 11 projektov, ktoré zahŕňajú výrobu komponentov na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov alebo uskladňovanie energie. Okrem toho sa z neho poskytlo 1,08 miliardy EUR šiestim projektom, ktoré sa týkajú technológií zachytávania a ukladania uhlíka (CCS), a 3,45 miliardy EUR 59 projektom, ktoré sa týkajú energeticky náročných priemyselných odvetví. Inovačný fond preto už teraz prispieva k celkovým cieľom aktu o emisne neutrálnom priemysle[7] a stratégie priemyselného riadenia uhlíka[8]. Jedným z príkladov tohto príspevku je projekt HynCrease, v ktorom sa navrhujú, konštruujú a demonštrujú výrobné linky pre elektrolýzu a palivové články s využitím inovatívnych techník povrchovej úpravy a automatizačných procesov. V ďalšom projekte, TopSOEC, sa vybuduje 500-megawattový výrobný závod na výrobu modulov na báze palivových článkov s pevným oxidom (SOEC). V rámci projektu Elan sa budú vyrábať anódové grafitové materiály, ktoré sa majú použiť v 846 000 elektrických vozidlách. A

5 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ na využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na mori v záujme klimaticky neutrálnej budúcnosti, COM(2020) 741 final.

6 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1542 z 12. júla 2023 o batériách a odpadových batériách, ktorým sa mení smernica 2008/98/ES a nariadenie (EÚ) 2019/1020 a zrušuje smernica 2006/66/ES (Ú. v. EÚ L 191, 28.7.2023).

7 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1735 z 13. júna 2024 o zriadení rámca opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby emisne neutrálnych technológií a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724 (Ú. v. EÚ L, 2024/1735, 28.6.2024).

8 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Smerovanie k ambicióznemu priemyselnému riadeniu uhlíka v EÚ [COM(2024) 62 final].

napokon sa v projekte Silverstone na Islande v komerčnom meradle zavádza zachytávanie CO_2 a jeho trvalé ukladanie v mineráloch.

2. KĽÚČOVÉ MÍĽNIKY INOVAČNÉHO FONDU V ROKU 2023

1. Vyhlásenie tretej výzvy pre veľké projekty (LSC-2022)
2. Vyhlásenie tretej výzvy pre malé projekty (SSC 2022) a prvý výber návrhov
3. Vyhlásenie výzvy v rámci Inovačného fondu na rok 2023 (IF23)
4. Vyhlásenie pilotnej aukcie pre vodíkové palivo z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu (RFNBO) (aukcia IF23)
5. Výber prvých projektov v rámci partnerstva EÚ – Catalyst
6. Dodatočná pomoc pri vypracúvaní projektov
7. Aktualizovaný právny rámec[9] s cieľom zabezpečiť, aby Inovačný fond: i) bol v plnom súlade s najnovšími zmenami smernice o ETS a aby ii) odzrkadľoval poznatky získané v počiatočných rokoch vykonávania.
8. Uskutočnenie komunikačných činností a činností zapájania pre konkrétne odvetvia v rámci každej výzvy na predkladanie návrhov.

3. HLAVNÉ UDALOSTI PRI VYKONÁVANÍ V ROKU 2023

3.1. Vyhlásenie tretej výzvy pre veľké projekty (LSC-2022)

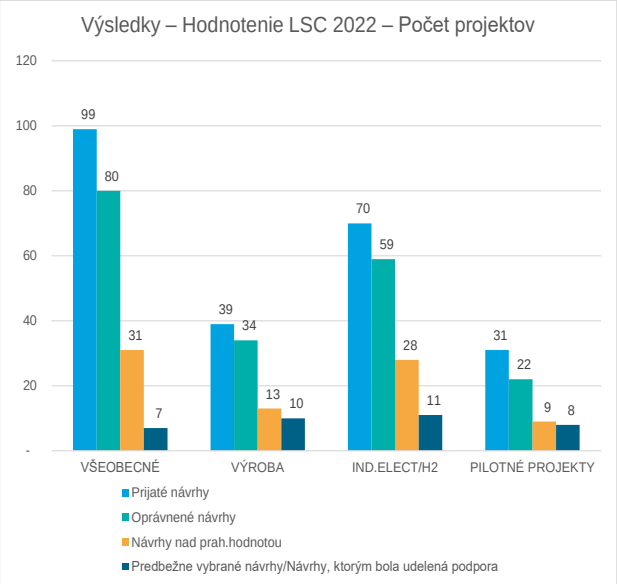
Komisia 3. novembra 2022 vyhlásila tretiu výzvu na predkladanie návrhov na veľké projekty v rámci Inovačného fondu s rozpočtom 3 miliardy EUR. Táto výzva bola zameraná na projekty s odhadovanými kapitálovými výdavkami nad 7,5 milióna EUR na projekt. Po prvýkrát bola výzva rozdelená na štyri „témy“: i) všeobecná s rozpočtom 1 miliarda EUR; ii) výroba komponentov čistých technológií na výrobu vodíka, obnoviteľných zdrojov energie a uskladňovanie energie s rozpočtom 700 miliónov EUR; iii) inovatívna elektrifikácia v priemysle a inovatívna výroba a využívanie vodíka s rozpočtom 1 miliarda EUR a iv) výstavba a prevádzka pilotných projektov s rozpočtom 300 miliónov EUR. Výsledky výzvy sa zverejnili 13. júla 2023

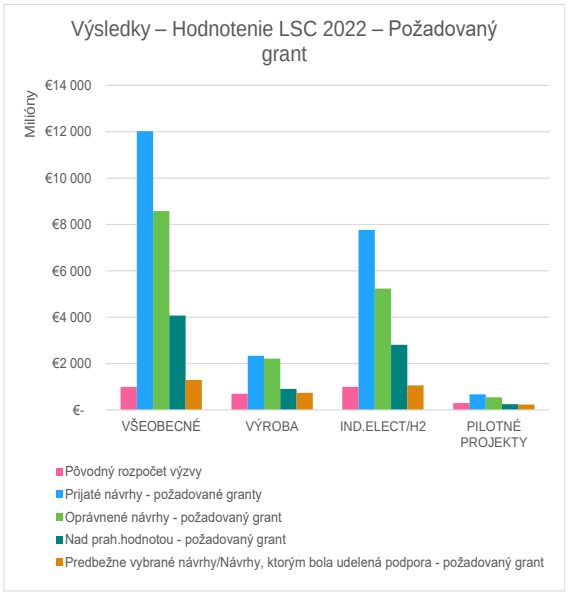
V 239 návrhoch predložených v reakcii na výzvu sa požadovali granty v celkovej hodnote 22,8 miliardy EUR, čo je šesťkrát viac ako dostupný rozpočet. Po vyhodnotení bolo 41 návrhov pozvaných do procesu prípravy dohody o grante. Do konca roka 2023 sa pri 36 projektoch podpísali dohody o grante v celkovej hodnote 3,3 miliardy EUR[10] . Očakáva sa, že projektmi,

9 Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/856, aktualizované 21.11.2023.
10 Použilo sa pravidlo pružnosti, ktoré umožňuje zvýšenie dostupného rozpočtu až o 20 %.

ktorým bola udelená podpora, sa počas prvého desaťročia ich prevádzky spoločne zabráni emisiám v objeme približne 223 miliónov ton ekvivalentu CO_2. Prvé projekty majú spustiť prevádzku v roku 2024 a do roku 2027 spustí prevádzku viac ako polovica z nich (64 %).

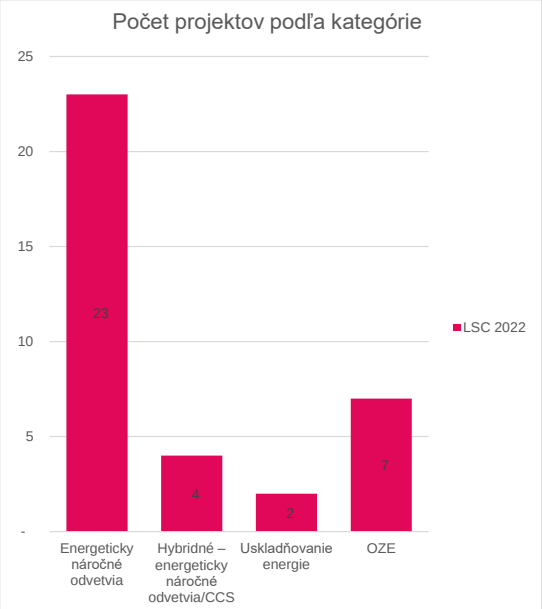
Ilustrácia 2: Výsledky hodnotenia LSC 2022

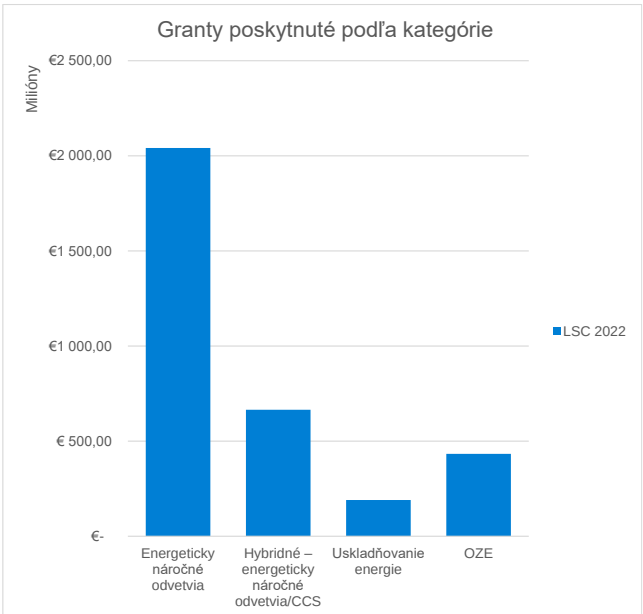

Väčšina projektov, ktorým boli udelené granty, bola v kategórii „energeticky náročné priemyselné odvetvia“ (23 návrhov, v rámci ktorých sa požadovalo 66 % dostupného rozpočtu), pričom väčšina z nich sa týkala podkategórií „výroba komponentov pre energiu z obnoviteľných zdrojov“, „chemikálie“ a „vodík“.

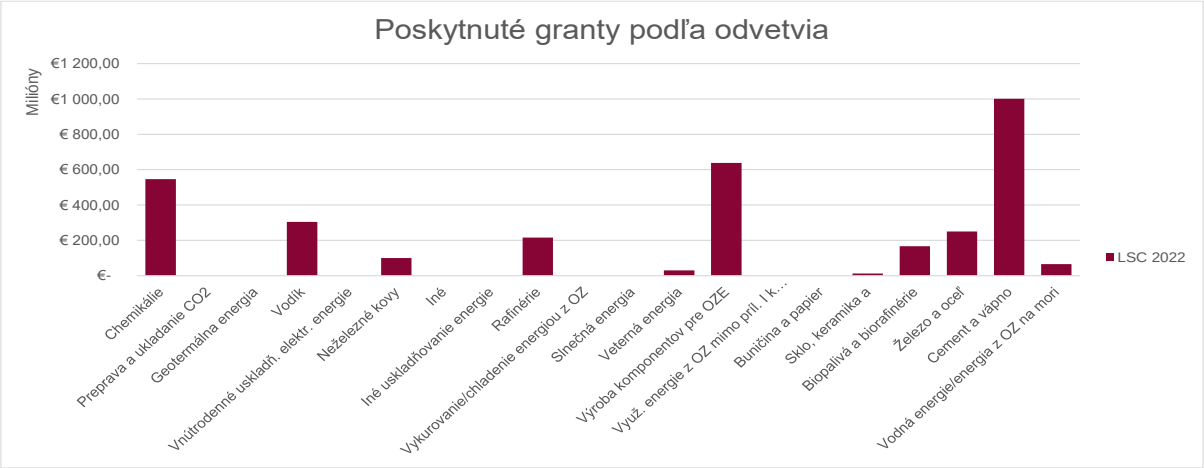
Ilustrácia 3: Kategórie projektov, ktorým bola udelená podpora v rámci LSC 2022

Ilustrácia 4: Odvetvia projektov, ktorým bola udelená podpora v rámci LSC 2022

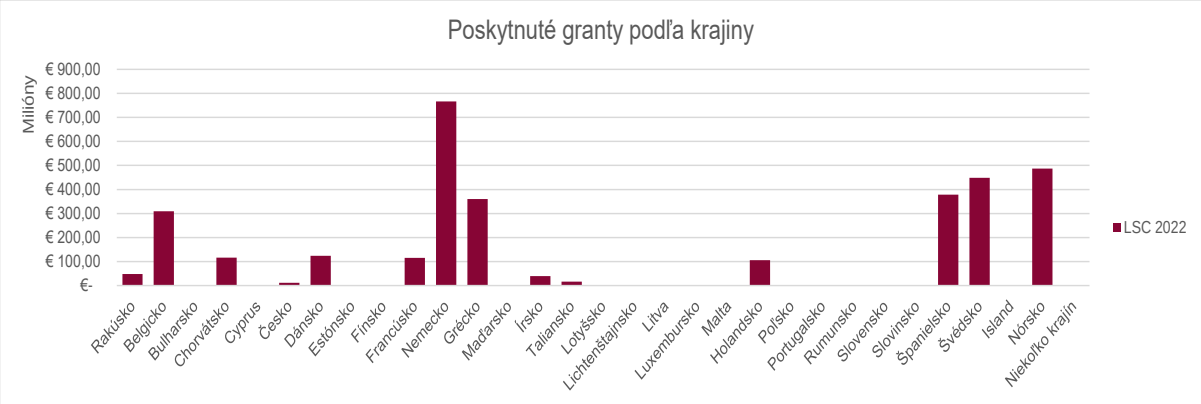

Projekty, ktorým bola udelená podpora, sa nachádzajú v 14 rôznych európskych krajinách, najmä v Nemecku (7), Španielsku (6) a Nórsku (5).

Ilustrácia 5: Geografické rozloženie projektov, ktorým bola udelená podpora v rámci LSC 2022

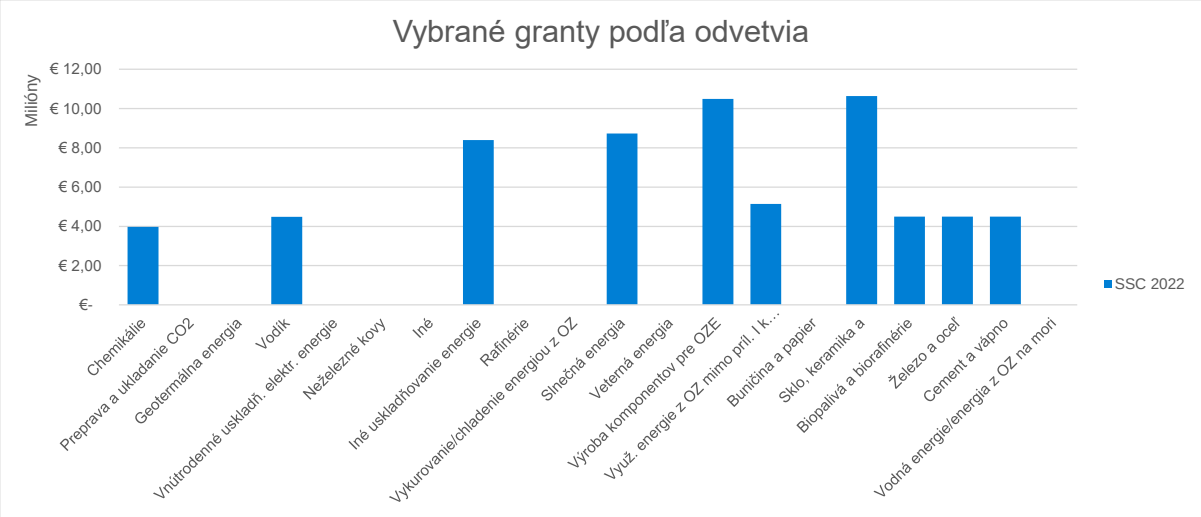
3.2. Vyhlásenie tretej výzvy pre malé projekty (SSC 2022) a prvý výber návrhov

Komisia 30. marca 2023 vyhlásila tretiu výzvu na predkladanie návrhov na malé projekty s rozpočtom 100 miliónov EUR na projekty a odhadovanými kapitálovými výdavkami na projekt vo výške 2,5 až 7,5 milióna EUR.

V 72 návrhoch predložených v reakcii na túto výzvu sa požadovali granty v celkovej výške 289 miliónov EUR, čo je takmer trojnásobok dostupného rozpočtu. Výsledky výzvy sa zverejnili 19. decembra 2023. Po vyhodnotení bolo do procesu prípravy dohody o grante predložených 17 návrhov v celkovej hodnote 65,4 milióna EUR. Vybranými projektmi sa má počas prvého desaťročia ich prevádzky zabrániť emisiám v objeme viac ako 1,8 milióna ton ekvivalentu CO_2. Najviac projektov bolo podporených v kategóriách „energia z obnoviteľných zdrojov“ (8 projektov) a „energeticky náročné priemyselné odvetvie“ (7 projektov); výrazne zastúpené boli aj kategórie „sklo, keramika a stavebný materiál“ a „výroba komponentov na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov“, obidve s troma projektmi. V tomto zameraní sa odzrkadľuje zameranie veľkých projektov a zohľadňujú sa rôzne potreby z hľadiska veľkosti projektov v rôznych odvetviach.

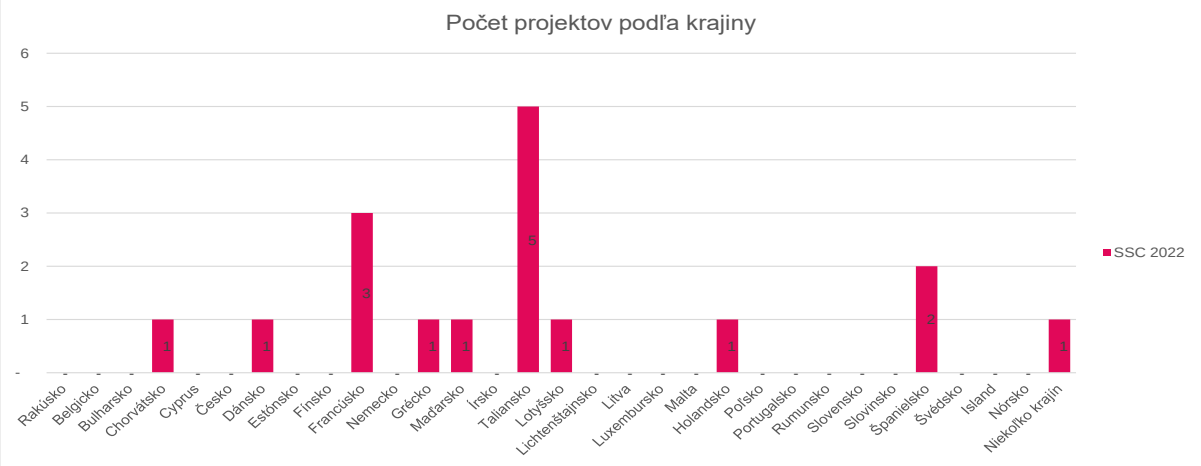
Ilustrácia 6: Odvetvia vybraných projektov v SSC 2022

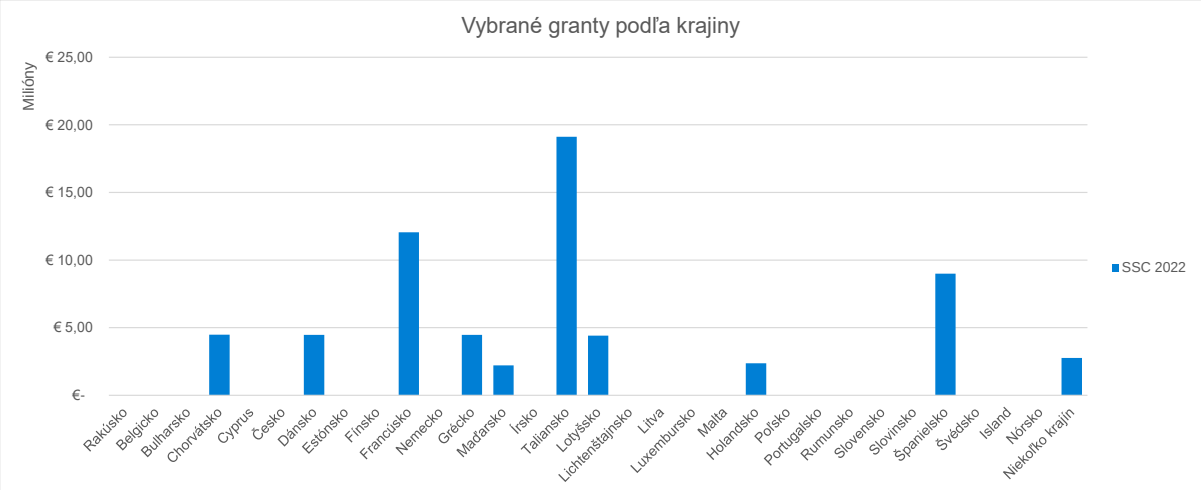

Z hľadiska geografického zastúpenia sa o podporu z Inovačného fondu v rámci tejto výzvy uchádzali projekty z 23 oprávnených krajín, čo svedčí o širokom geografickom rozložení, pokiaľ ide o podporu potrebnú na financovanie čistých technológií a ekologických odvetví EÚ. Po vyhodnotení bola podpora poskytnutá projektom z 10 rôznych krajín, pričom najviac projektov bolo z Talianska (5).

Ilustrácia 7: Krajiny vybraných projektov v SSC 2022

Keďže projektom boli finančné prostriedky udelené v druhom štvrťroku 2024, ďalšie podrobnosti o výsledkoch tejto výzvy budú uvedené vo výročnej správe o Inovačnom fonde za rok 2024.

3.3. Vyhlásenie výzvy v rámci Inovačného fondu na rok 2023 (IF23)

Výzva bola vyhlásená 23. novembra 2023 s rozpočtom 4 miliardy EUR na podporu zavádzania inovatívnych technológií na dekarbonizáciu.

V tejto výzve sa ako v prvej kombinovali témy rôznych veľkostí projektov a iné témy:

- „Všeobecná dekarbonizácia“ (rozsiahla) – 1,7 miliardy EUR je k dispozícii na projekty s kapitálovými výdavkami nad 100 miliónov EUR.
- „Všeobecná dekarbonizácia“ (stredného rozsahu) – 500 miliónov EUR je k dispozícii na projekty s kapitálovými výdavkami v rozmedzí od 20 miliónov do 100 miliónov EUR.
- „Všeobecná dekarbonizácia“ (malého rozsahu) – 200 miliónov EUR je k dispozícii na projekty s kapitálovými výdavkami v rozmedzí od 2,5 milióna do 20 miliónov EUR.
- „Výroba čistých technológií“ – 1,4 miliardy EUR k dispozícii na projekty s kapitálovými výdavkami nad 2,5 milióna EUR zamerané na výrobu komponentov pre energiu z obnoviteľných zdrojov, uskladňovanie energie, tepelné čerpadlá a výrobu vodíka.
- „Pilotný projekt“ – 200 miliónov EUR je k dispozícii na projekty s kapitálovými výdavkami nad 2,5 milióna EUR zamerané na hĺbkovú dekarbonizáciu. Za pilotné projekty sa považovali projekty s vyšším stupňom inovácie, ktorá sa preukázala v prevádzkovom prostredí, pričom sa však ešte neočakávalo, že sa demonštruje komerčná výroba vo veľkom rozsahu.

Projekty boli vybraté na základe týchto kritérií na vyhodnotenie návrhov: potenciál znížiť emisie skleníkových plynov, stupeň inovácie, pokročilosť, opakovateľnosť a nákladová efektívnosť. Po poslednej revízii smernice EÚ o ETS[11] sa táto výzva otvorila aj pre odvetvia námornej dopravy, cestnej dopravy a budov. Ďalšou novinkou bolo zavedenie „bonusových bodov“, ktoré môžu získať určité typy projektov.

Výzva bola uzavretá 8. apríla 2024 a jej výsledky by mali byť zverejnené do konca roka 2024. Výsledky tejto výzvy budú preto uvedené vo výročnej správe o Inovačnom fonde za rok 2024.

[11] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/959 z 10. mája 2023, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii a rozhodnutie (EÚ) 2015/1814 o zriadení a prevádzke trhovej stabilizačnej rezervy systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii.

Projekty predložené v rámci tejto výzvy, ktoré prekročia prahové hodnoty hodnotenia, získajú po prvýkrát pečať STEP[12].

3.4. Spustenie pilotnej[13] aukcie pre vodíkové palivo z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu (RFNBO) (aukcia IF23)

Komisia 23. novembra 2023 spustila vôbec prvú aukciu na výrobu vodíkového paliva z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu v rámci Inovačného fondu a ako súčasť finančného nástroja Európskej vodíkovej banky[14]. Hlavným cieľom tejto aukcie pre obnoviteľný vodík bolo: i) znížiť rozdiel medzi výrobnými nákladmi a ochotou platiť na strane dopytu; ii) podporovať mechanizmus určovania cien a tvorbu trhu; iii) pomôcť znížiť riziko spojené s projektmi a mobilizovať súkromné investície a iv) znížiť administratívne zaťaženie žiadateľov v porovnaní s pravidelnými výzvami na predkladanie návrhov.

Pilotná aukcia mala rozpočet 800 miliónov EUR a bola určená na podporu výrobcov vodíkového paliva z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu v Európskom hospodárskom priestore (EHP). Podpora bude mať formu platby pevnej prémie na obdobie maximálne 10 rokov. Projekty získajú podporu len na základe certifikovanej a overenej výroby obnoviteľného vodíka. Aukcia sa skončila 8. februára 2024 a bolo predložených 132 ponúk zo 17 rôznych členských štátov.

V rámci aukcie sa po prvýkrát zaviedol systém „aukcie ako služba“, ktorý členským štátom umožnil podporiť projekty na ich území, ktoré spĺňali kritériá, ale neboli vybrané Inovačným fondom z dôvodu rozpočtových obmedzení. Nemecko bolo prvým členským štátom, ktorý uplatnil systém „aukcie ako služba“ a poskytol dodatočnú rozpočtovú podporu vo výške 350 miliónov EUR na nemecké projekty.

Výsledky tejto výzvy budú uvedené vo výročnej správe o Inovačnom fonde za rok 2024.

3.5. Výber prvých dvoch projektov v rámci partnerstva EÚ – Catalyst

Okrem výziev na predkladanie návrhov a aukcie na obnoviteľný vodík sa v rámci Inovačného fondu podporilo Partnerstvo EÚ – Catalyst s rozpočtom 220 miliónov EUR (okrem 200 miliónov EUR z programu Horizont Európa) prostredníctvom navýšenia zelenej prémie v rámci záruky InvestEU.

Partnerstvo v roku 2021 na konferencii COP26 v Glasgowe predstavili prezidentka Ursula von der Leyenová, prezident Werner Hoyer a zakladateľ spoločnosti Breakthrough Energy Bill

12 Nová značka kvality EÚ, ktorá sa má udeľovať vysokokvalitným projektom prispievajúcim k cieľom platformy Strategické technológie pre Európu (STEP). Cieľom pečate STEP je uľahčiť prístup k ďalším možnostiam verejnej a súkromnej podpory týchto projektov.

13 Táto prvá aukcia sa považovala za „pilotnú“ a skúsenosti z nej sa majú uplatniť v následných aukciách.

14 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o Európskej vodíkovej banke COM(2023) 156 final.

Gates. Jeho cieľom je rozvíjať veľké projekty v oblasti zelených technológií v Európe a zvýšiť investície do kritických klimatických technológií. Partnerstvo sa realizuje v rámci partnerstva Breakthrough Energy Catalyst, ktoré poskytuje vlastný kapitál a granty vybraným projektom, a prostredníctvom Európskej investičnej banky (EIB), ktorá poskytuje kvázi kapitálové/rizikové dlhové financovanie (s podporou záruky InvestEU na navýšenie zelenej prémie), a je doplnené grantmi z programu Horizont Európa. Ide o prvú skúsenosť Inovačného fondu s financovaním v synergii s inými nástrojmi EÚ.

Počas konferencie COP28 v decembri 2023 partnerstvo oznámilo podporu prvých dvoch projektov:

- Ottana (Energy Dome): Spoločnosť Energy Dome vyvinula na Sardínii batériu CO_2 ako súčasť svojej technológie dlhodobého uskladňovania energie založenej na skvapalnenom CO_2. EIB poskytla tomuto projektu rizikový dlhový úver vo výške 25 miliónov EUR, ktorý bol podporený zárukou InvestEU.
- FlagshipOne (Ørsted)[15]: Očakávalo sa, že projekt, ktorý sa nachádza vo Švédsku a vlastní ho dánska energetická spoločnosť Ørsted, bude využívať zachytený biogénny CO_2 a obnoviteľný vodík na výrobu približne 55 000 ton e-metanolu ročne pre lodný priemysel, čím sa stane najväčším integrovaným zariadením na výrobu e-metanolu v Európe.

V čase uverejnenia tejto správy bol na podporu v rámci partnerstva vybraný tretí projekt, Rondo, ktorý zahŕňa technológiu výroby tepla z elektrickej energie, pričom ďalšie projekty sa ešte posudzovali.

3.6. Pomoc pri vypracúvaní projektov

Program pomoci pri vypracúvaní projektov Inovačného fondu poskytuje sľubným projektom, ktoré nemohli byť vybrané z dôvodu ich nižšieho stupňa pokročilosti, prispôsobenú podporu vo forme poradenských služieb. Cieľom pomoci pri vypracúvaní projektov je pomôcť týmto neúspešným projektom ďalej rozvíjať svoje projektové návrhy, a tým uľahčiť potenciálne úspešné žiadosti o neskoršie výzvy Inovačného fondu, ako aj o iné financovanie. Pomoc pri vypracúvaní projektov realizuje EIB.

V roku 2023 Komisia poskytla pomoc pri vypracúvaní projektov pre 26 projektov, ktoré do konca roka čakali na podpis dohody o pomoci pri vypracúvaní projektov alebo sa realizovali. Od začiatku programu podpísalo dohodu o podpore 39 projektov a dokončilo sa 32 úloh v rámci pomoci pri vypracúvaní projektov.

Pozitívny vplyv pomoci pri vypracúvaní projektov sa prejavil v roku 2023. Projekt, ktorý sa neúspešne uchádzal o výzvu LSC 2020, bol vybraný v rámci výzvy LSC 2022, pričom boli vybrané aj ďalšie tri projekty z výzvy LSC 2020. Podobne bol vybraný aj neúspešný projekt zo SSC 2021, keď sa opätovne prihlásil do SSC 2022.

[15] V čase uverejnenia tejto správy spoločnosť Ørsted oznámila, že projekt ukončí.

Okrem toho, že pomoc pri vypracúvaní projektov umožňuje vlastníkom projektov zlepšiť svoje návrhy s cieľom úspešne sa uchádzať o podporu z Inovačného fondu v budúcnosti, uľahčuje aj prístup k iným možnostiam financovania. Napríklad dva projekty s podporou z programu pomoci pri vypracúvaní projektov boli zaradené do zoznamu projektov spoločného záujmu, podporu z programu pomoci pri vypracúvaní projektov od EIB získali dva ďalšie projekty financované v rámci partnerstva Breakthrough Energy Catalyst (vrátane projektu Ottana, ktorému bola poskytnutá podpora v rámci Partnerstva EÚ – Catalyst) a štyri ďalšie projekty získali národné grantové ocenenia alebo získali uznanie.

3.7. Výmena poznatkov a komunikačné činnosti

Výmena poznatkov je základnou súčasťou Inovačného fondu, pretože podporuje replikáciu technológií alebo riešení podporovaných z Inovačného fondu a ich rýchlejšie prenikanie na trh, čím uľahčuje poskytovanie spätnej väzby k politike.

V priebehu roka 2023 sa v rámci Inovačného fondu naďalej organizovali tematické semináre na výmenu poznatkov, ktoré sprostredkúvali odvetvové diskusie a výmenu odborných znalostí medzi projektmi, ktorým sa poskytuje podpora z Inovačného fondu. Počas roka sa uskutočnili štyri podujatia zamerané na výmenu poznatkov na tieto témy: vytvorenie trhu prepravy a ukladania CO_2 spolu s príslušnými projektmi z fondu Nástroja na prepájanie Európy (30. marca); vodík (19. septembra); uskladňovanie energie (10. októbra) a technológie CCS (podujatie za zatvorenými dverami 28. novembra).

Komisia spolu s agentúrou CINEA zorganizovala 19. januára 2023 v rámci Inovačného fondu konferenciu o čistých technológiách 2023. Podujatie prilákalo tvorcov politík, investorov, vedúcich predstaviteľov odvetvia a ďalšie zainteresované strany, ktoré zvýšili povedomie verejných a súkromných poskytovateľov finančných prostriedkoch o mnohých podnikateľských príležitostiach, ktoré ponúka Inovačný fond. Podujatie malo celkovo 120 účastníkov na mieste a približne 2 000 online účastníkov bolo pripojených k živému prenosu, čo dokazuje, že podujatie oslovilo celý rad potenciálnych zainteresovaných strán a žiadateľov.

Po otvorení výziev Komisia a agentúra CINEA zorganizovali viacero seminárov, na ktorých predstavili texty výziev, poskytli usmernenia k procesu podávania žiadostí a odpovedali na všetky otázky týkajúce sa príslušných výziev.

Komisia zorganizovala aj pravidelné polročné zasadnutia skupiny expertov Inovačného fondu v roku 2023 (29. marca a 6. októbra). Cieľom týchto zasadnutí bolo získať od členských štátov a zástupcov odvetvia informácie o vykonávaní počas roka a o budúcom smerovaní Inovačného fondu.

3.8. Synergie s iným financovaním

Cieľom Inovačného fondu je zabezpečiť synergie a zlučiteľnosť s inými nástrojmi investičnej podpory, napríklad potenciálnu synergiu medzi ním a rámcovým programom EÚ pre výskum a inovácie (t. j. Horizont 2020 a Horizont Európa). Na podporu takýchto synergií sa v roku 2023 vynaložilo rôznorodé osobitné úsilie.

Napríklad pri viacerých relevantných témach v pracovnom programe Horizont Európa na roky 2023 – 2024 (najmä v rámci klastrov 4 a 5) sa žiadatelia vyzývali, aby do svojich návrhov začlenili stratégiu zdôvodnenia projektu a štúdiu uskutočniteľnosti, ktoré by neskôr mohli pripraviť pôdu pre potenciálne budúce žiadosti o podporu z Inovačného fondu. Okrem toho pracovný program na rok 2023 pre piaty klaster obsahoval tému venovanú podpore piatich koordinačných a podporných akcií zameraných na podporu synergií medzi projektmi programu Horizont a Inovačným fondom. Všetkých päť koordinačných a podporných akcií sa začalo v januári 2023.

Inovačný fond okrem toho 8. februára 2023 zorganizoval podujatie Európsky rámcový program pre výskum a inovácie – Seminár o synergiách Inovačného fondu, na ktorom sa stretli účastníci z pokročilých projektov v oblasti výskumu a inovácií financovaných z programov EÚ na financovanie výskumu a inovácií (najmä programu Horizont 2020), aby preskúmali možnosti financovania z Inovačného fondu s cieľom zaviesť svoje technológie.

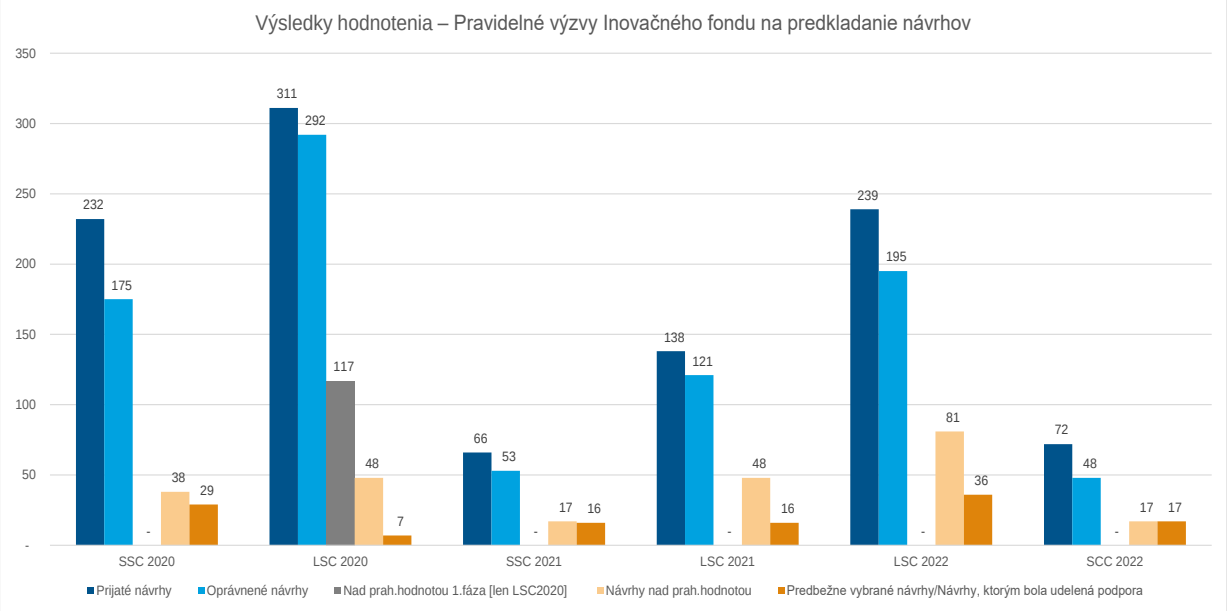
4. SÚHRNNÝ STAV INOVAČNÉHO FONDU DO KONCA ROKA 2023

4.1. Prehľad výsledkov pravidelných výziev na predkladanie návrhov

Do konca roka 2023 sa v rámci Inovačného fondu zorganizovalo už sedem pravidelných výziev na predkladanie návrhov a jedno ponukové konanie. Výsledkom bolo, že v prípade celkovo 104 projektov sa podpísali dohody o grante v maximálnej celkovej hodnote 3,3 miliardy EUR a ďalších 17 projektov bolo vybraných a pripravovalo sa podpísanie dohody o grante[16]. Z porovnania počtu prijatých návrhov s dostupným rozpočtom vyplynulo, že počet návrhov bol vo všetkých predmetných výzvach nadmerný (v priemere 12-násobne v prípade veľkých projektov a 5,3-násobne v prípade malých projektov). Z nasledujúceho grafu však vyplýva, že počet predložených žiadostí v rámci výziev na malé projekty sa oproti prvej výzve znížil: možno to vysvetliť pomerne nízkou maximálnou prahovou hodnotou kapitálových výdavkov vo výške 7,5 milióna EUR a skutočnosťou, že pri projektoch tejto veľkosti sa často využíva vnútroštátne financovanie, ktoré je vystavené menšej konkurencii a má jednoduchšie postupy podávania žiadostí.

[16] Týmto projektom, vybraným v rámci SCC 2022, ešte len mala byť poskytnutá podpora do konca roka 2023, a preto budú uvedené vo výročnej správe o Inovačnom fonde za rok 2024.

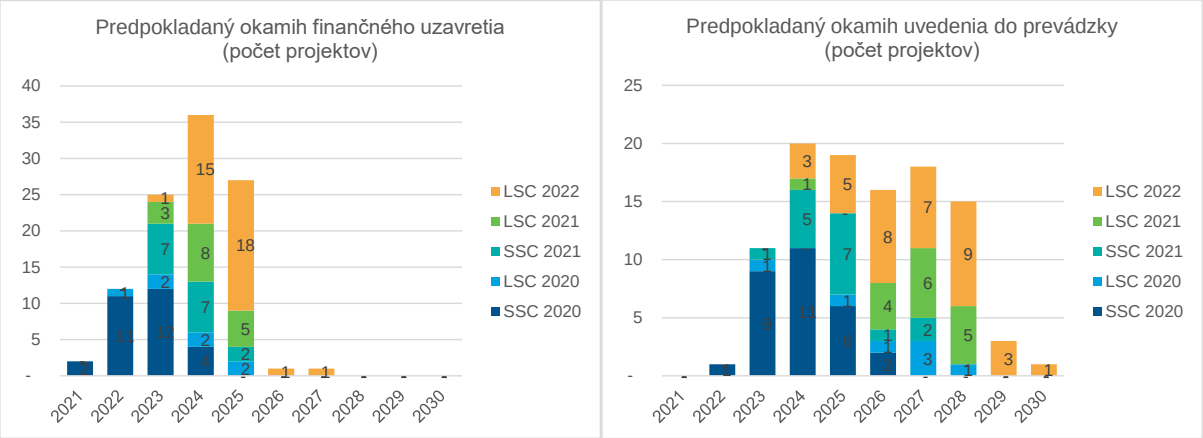
Ilustrácia 8: Hodnotenie výsledkov účasti – Pravidelné výzvy Inovačného fondu na predkladanie návrhov

4.2. Úrovne pokročilosti projektov, stav vykonávania a výzvy

Do konca roka 2023 bolo finančne uzavretých celkovo 39 projektov v portfóliu Investičného fondu a 12 projektov už začalo prevádzku. Pri veľkých projektoch sa plánuje dosiahnutie finančného uzatvorenia v priemere do 20 mesiacov od podpísania dohody o grante (v rámci povinného štvorročného limitu uvedeného v článku 11 ods. 1 písm. c) delegovaného nariadenia o Inovačnom fonde) a začatie prevádzky do 49 mesiacov. V prípade malých projektov sú príslušné priemery 15 a 31 mesiacov. Do konca roka 2023 sa z Inovačného fondu vyplatili projektom granty v celkovej výške 120,9 milióna EUR.

Ilustrácia 9: Úroveň pokročilosti projektov v portfóliu Inovačného fondu do konca roka 2023

Napriek pozoruhodnej pokročilosti a kvalite vybraných projektov je vývoj inovatívnych technológií spojený s určitými rizikami, ktoré sa niekedy prejavia počas realizácie. To môže viesť k zmene dohody o grante alebo k ukončeniu projektu.

Inovačný fond od svojho založenia zmenil 45 grantových dohôd. Takmer v 30 % prípadov došlo k oneskoreniu harmonogramu spôsobenému prerušením dodávateľského reťazca. K ďalším častým dôvodom patrí oneskorenie vydávania povolení, zmeny ovplyvňujúce konzorcium projektu, výzvy pri zabezpečovaní financovania a revízie nepodstatných finančných alebo technických aspektov.

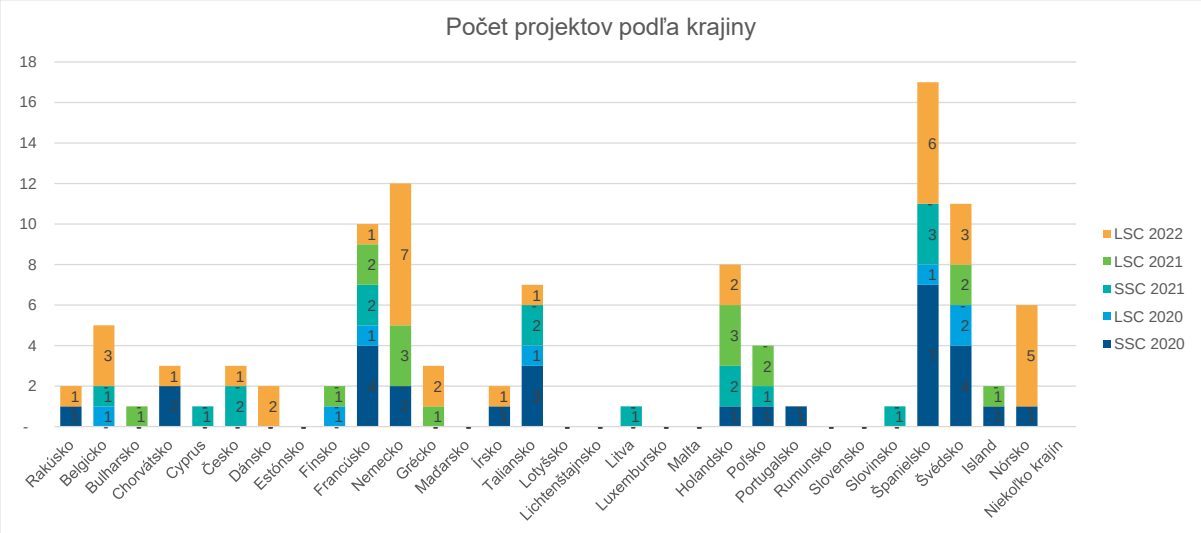
V roku 2023 boli ukončené dohody o grante len v prípade dvoch projektov[17]:

- BIOZIN (vybraný v rámci LSC 2020, ukončený v júli 2023). Cieľom projektu bolo vyvinúť prvý závod na výrobu biopalív typu „drop-in“ v komerčnom meradle s využitím patentovanej integrovanej hydropyrolýzy a hydrokonverzie (IH2) spoločnosti Shell. Vývojár po prehodnotení technológie zmenil svoje obchodné priority.
- BCP (vybraný v rámci SSC 2020, ukončený v novembri 2023). Cieľom projektu bolo zhodnocovať a opätovne využívať odpadové teplo z výparov z pecí v procese výroby plaveného skla. V rámci projektu sa nepodarilo prekonať neistotu, pokiaľ ide o miesto, kde sa budú závody nakoniec nachádzať.

4.3. Geografické rozloženie

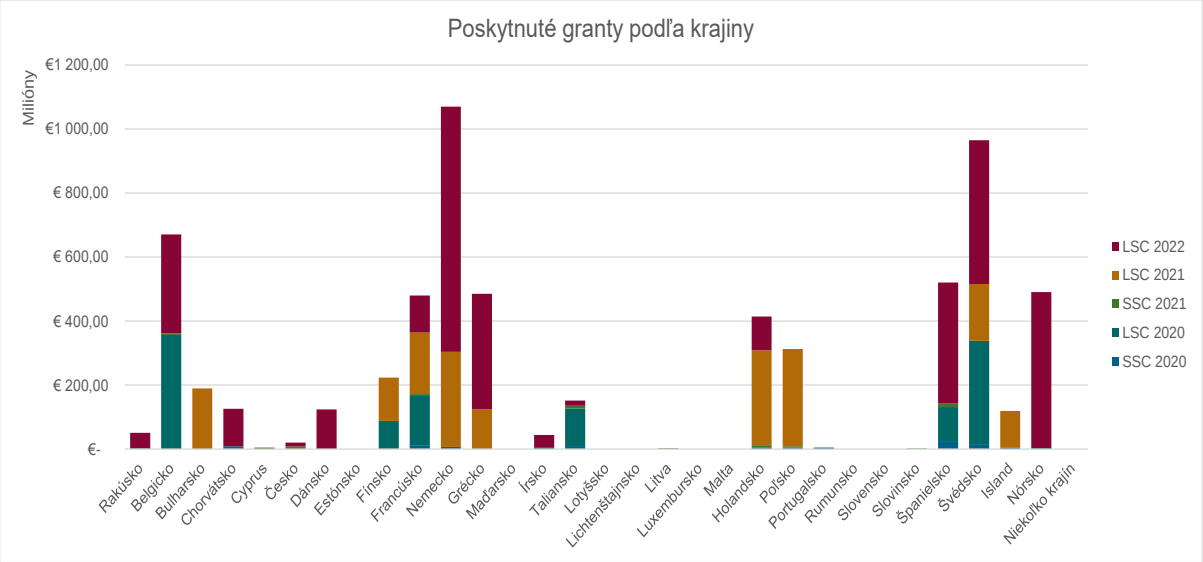
55 % projektov sa nachádza v piatich krajinách: Španielsko (17), Švédsko (11), Nemecko (12), Francúzsko (10) a Holandsko (8). Z podielu poskytnutých grantov však vyplýva iný obraz: najviac finančných prostriedkov získali nemecké projekty (1,07 miliardy EUR), za nimi nasleduje Švédsko (964 miliónov EUR) a Belgicko (670,7 milióna EUR). Počet projektov z východnej a zo strednej Európy v portfóliu zostáva pomerne nízky.

Ilustrácia 10: Geografické rozloženie projektov v portfóliu Inovačného fondu[18]

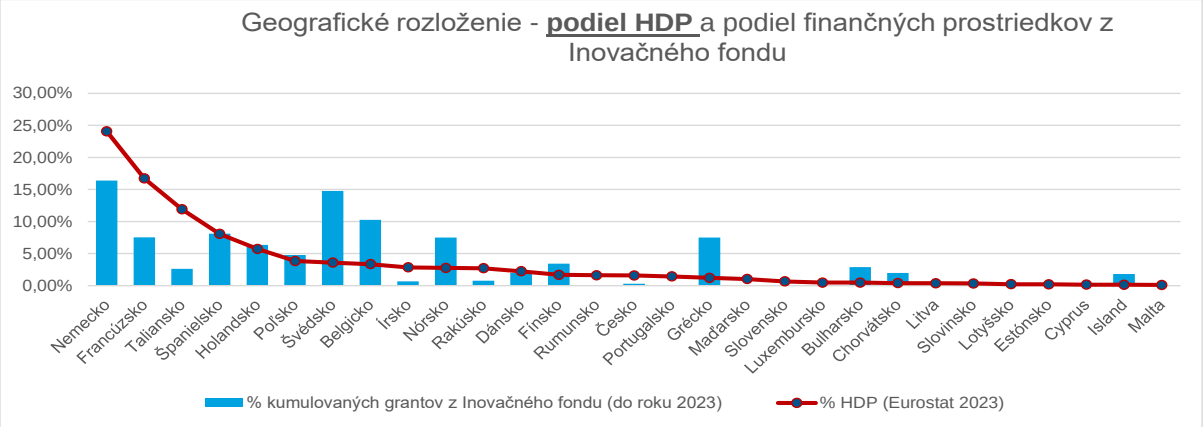
17 V oboch prípadoch nedošlo do času ukončenia k žiadnemu vyplateniu. Nevyplatené prostriedky sa vrátia do rozpočtu Inovačného fondu.

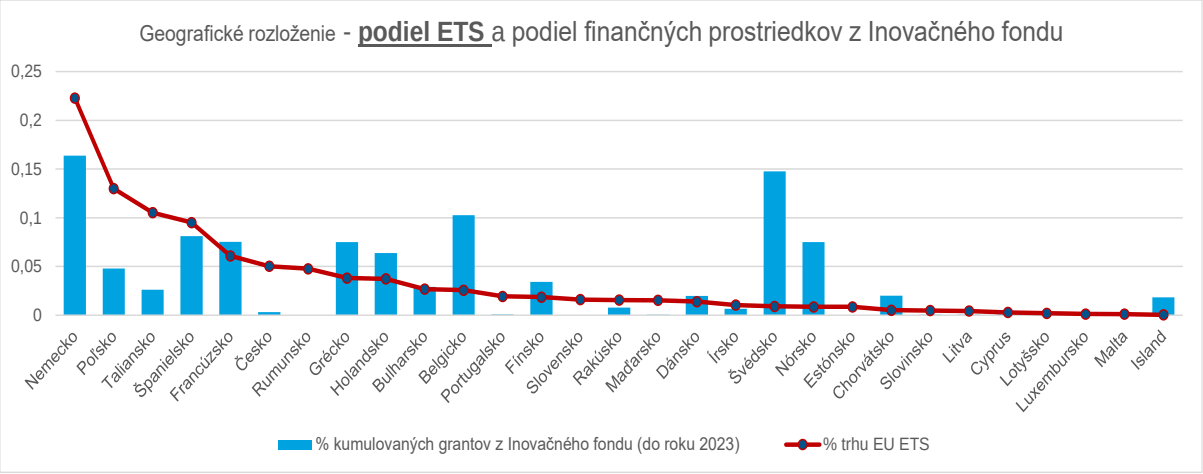
18 Len projekty s podpísanými dohodami o grante (do konca roka 2023 sa pri projektoch vybraných v rámci SSC 2022 ešte nepodpísali dohody o grante).

Geografické rozloženie financovania z Inovačného fondu možno porovnať aj z hľadiska váženého HDP a podielu na trhu EU ETS v jednotlivých krajinách. Z tohto pohľadu možno krajiny ako Nemecko, Taliansko, Írsko a Rakúsko stále považovať za nedostatočne zastúpené, pokiaľ ide o objem finančných prostriedkov poskytnutých na ich území.

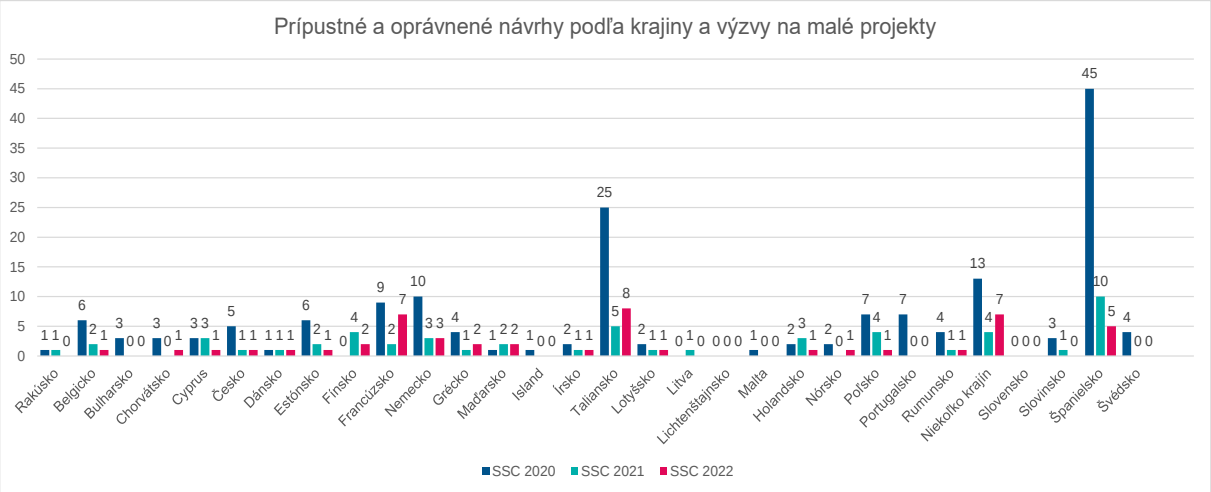
Ilustrácia 11: Porovnanie poskytnutých grantov podľa krajín a podielu jednotlivých krajín na európskom HDP a EÚ ETS

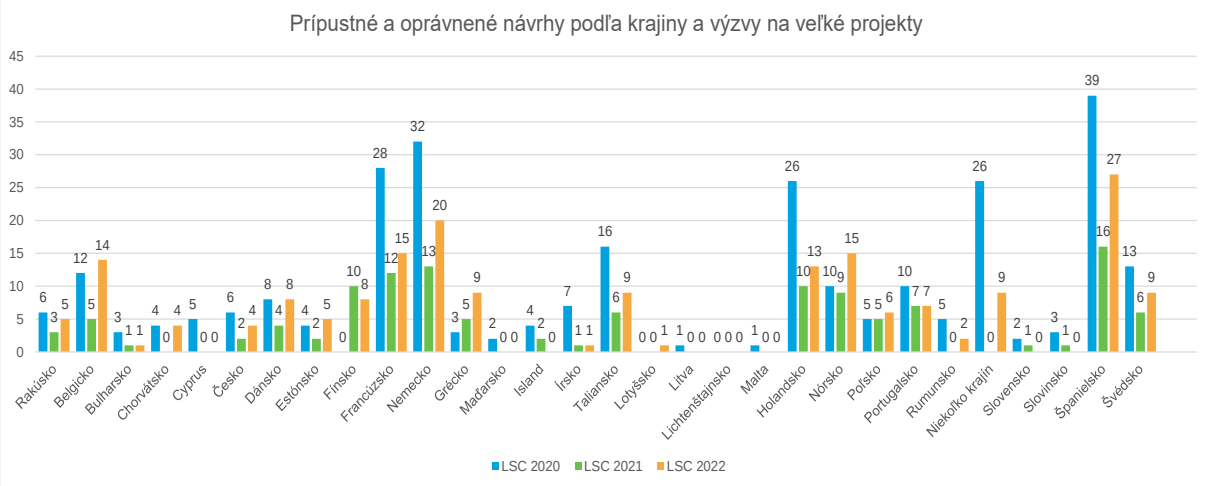

Hoci sa účinná geografická účasť na Inovačnom fonde pozorne monitoruje, je ešte príliš skoro na to, aby sa vyvodili závery o tom, do akej miery bolo vykonávanie geograficky vyvážené. V roku 2023 sa v rámci LSC 2022 poskytla podpora pre šesť veľkých projektov v piatich nových krajinách (Česko, Chorvátsko, Dánsko, Írsko a Rakúsko) a v rámci SSC 2022 sa vybrali prvé malé projekty v Dánsku, Grécku, Lotyšsku a Maďarsku.

Ilustrácia 12: Prijaté prípustné a oprávnené návrhy podľa jednotlivej krajiny a výzvy

Aby sa však vyriešila skutočnosť, že niektoré členské štáty majú menej žiadostí a projektov, ktorým bola udelená podpora (ako vyplýva z uvedeného grafu), Inovačný fond podporuje niekoľko iniciatív, ktoré majú členským štátom pomôcť zvýšiť kvalitu projektových žiadostí, a tým zlepšiť geografickú rovnováhu. Patrí medzi ne pomoc pri vypracúvaní projektov, špecializovaná technická pomoc členským štátom s nízkou účinnou účasťou a špecializovaná odborná príprava pre národné kontaktné miesta.

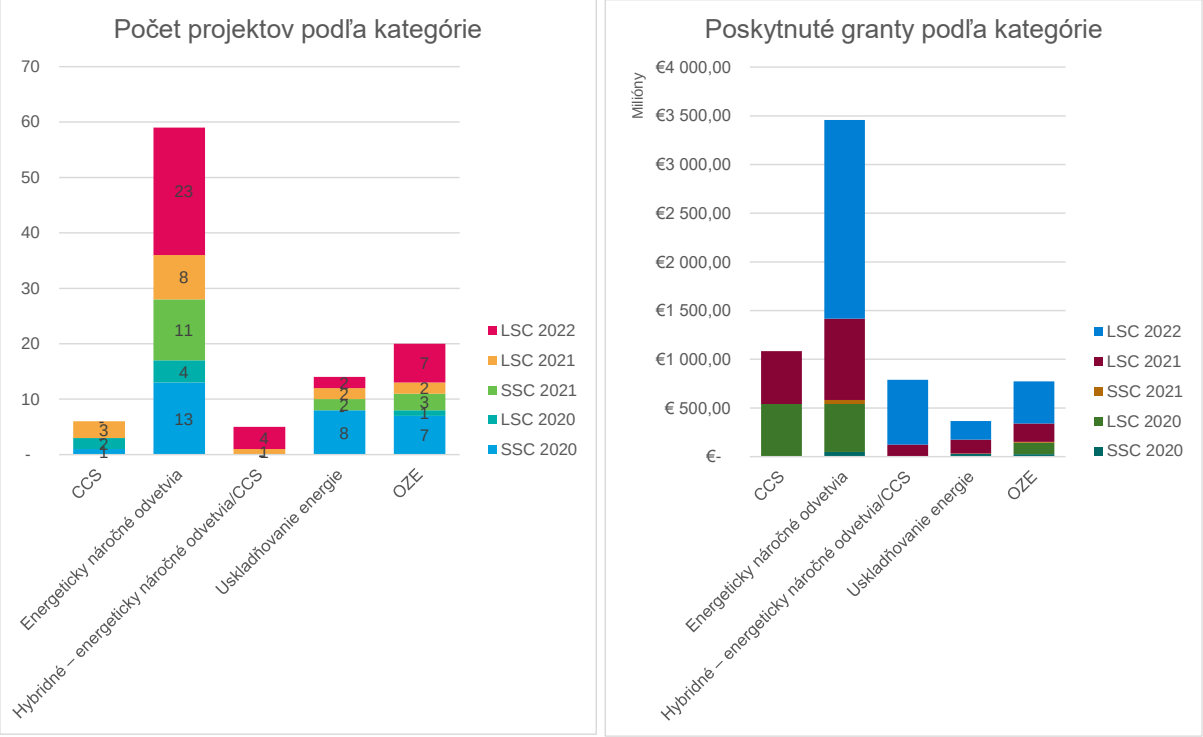
Inovačný fond ponúka pomoc pri vypracúvaní projektov v kombinácii s odbornou prípravou pre národné kontaktné miesta s cieľom pomôcť dosiahnuť geografickú rovnováhu v celej Európe. Ako však vyplýva z uvedeného grafu, dosiahnutie tohto cieľa sa ukázalo ako náročné z hľadiska prijatých žiadostí a projektov, ktorým bola udelená podpora. Delegované nariadenie o Inovačnom fonde bolo preto revidované s cieľom zahrnúť technickú pomoc pre členské štáty s nízkou účinnou účasťou. Zámerom je posilniť kapacity konkrétnych členských štátov na

podporu žiadateľov o projekty na ich území prostredníctvom posúdenia potrieb a realizácie riešení na odstránenie nedostatkov.

4.4. Podporované odvetvia

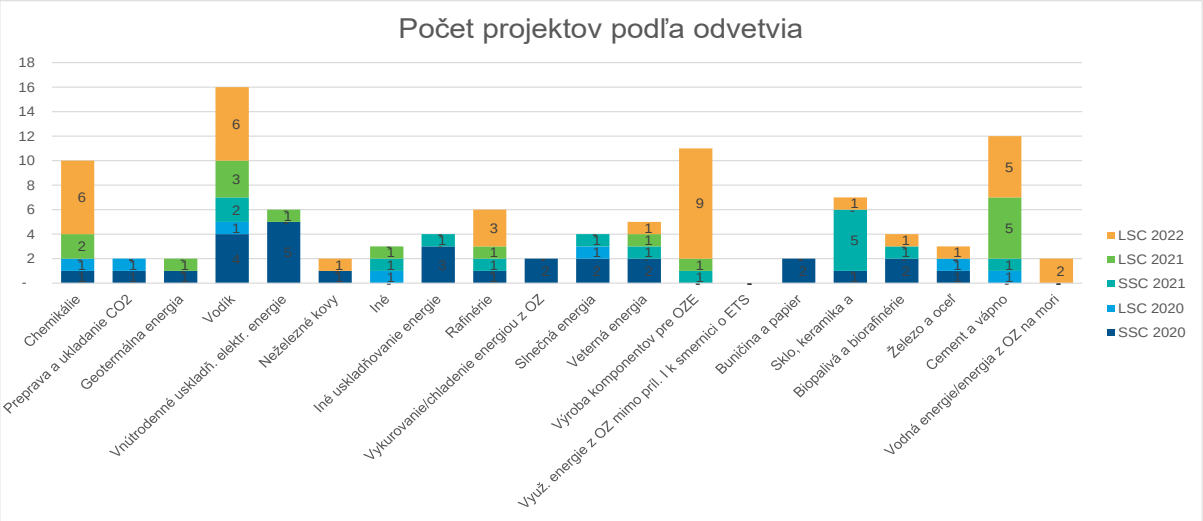
V rámci Inovačného fondu sa projekty v jeho portfóliu rozdeľujú do štyroch hlavných kategórií: i) zachytávanie a geologické ukladanie uhlíka; ii) energeticky náročné priemyselné odvetvia; iii) uskladňovanie energie a iv) energia z obnoviteľných zdrojov. Projekty možno zaradiť aj do piatej hybridnej kategórie v prípadoch, keď kombinujú technológie zachytávania uhlíka a dekarbonizačné činnosti v priemysle. Do konca roka 2023 bola väčšina podporených projektov klasifikovaná v kategórii energeticky náročné priemyselné odvetvia, pričom 59 projektov predstavovalo 53 % všetkých poskytnutých grantov.

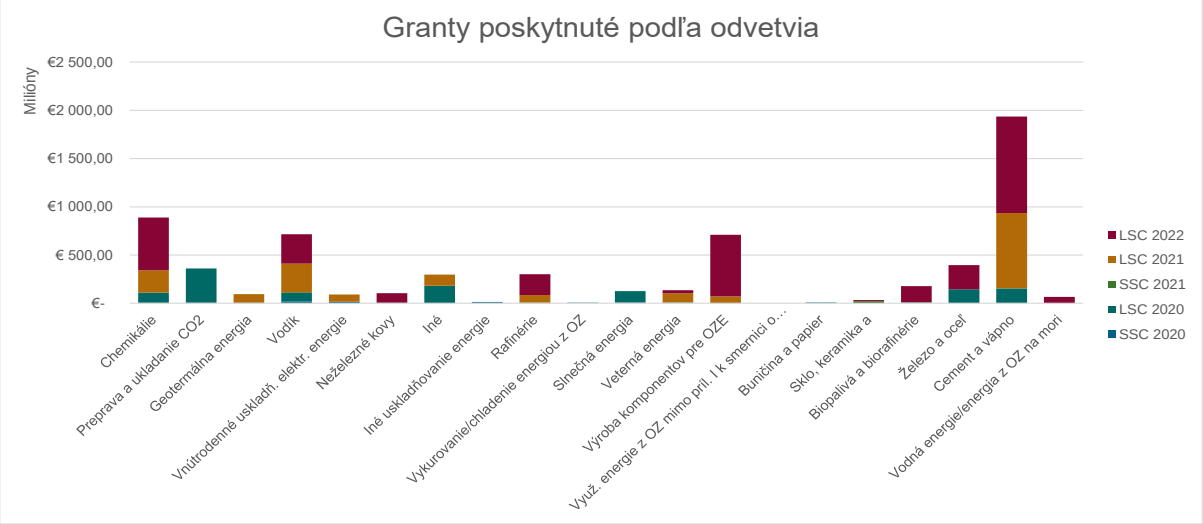
Ilustrácia 13: Kategórie projektov, ktorým bola udelená podpora

Medzi odvetvia s najväčším počtom projektov v portfóliu Inovačného fondu patria: vodík (16), cement a vápno (12), výroba komponentov na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov (11) a chemikálie (10). Najväčšia finančná podpora (1,9 miliardy EUR) bola udelená odvetviu cementu a vápna, ktoré je náročné na financovanie vzhľadom na to, že na účely dekarbonizácie sa naďalej vo veľkej miere spolieha na technológie CCS.

Ilustrácia 14: Odvetvia projektov, ktorým bola udelená podpora

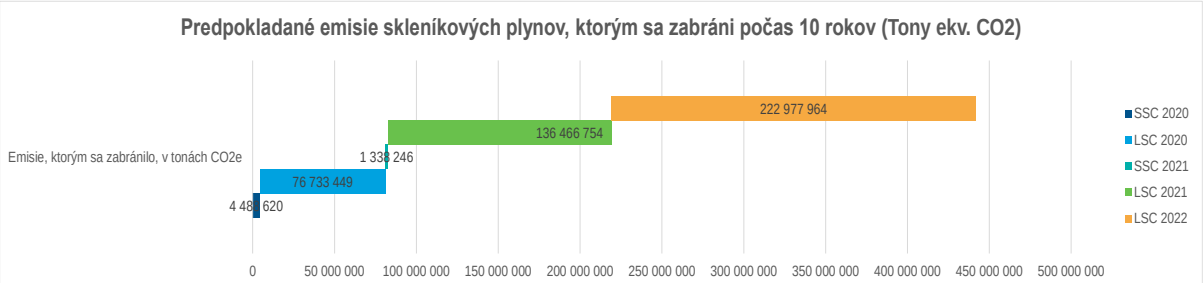

4.5. Emisie skleníkových plynov, ktorým sa zabránilo

Očakáva sa, že v rámci 104 projektov v portfóliu Inovačného fondu na rok 2023 sa počas prvého desaťročia ich prevádzky zabráni emisiám v objeme celkovo 442 miliónov ton ekvivalentu CO_2, čo predstavuje v priemere 68 EUR grantových prostriedkov na kilogram emisií ekvivalentu CO_2, ktorým sa zabránilo.

Ilustrácia 15: Emisie, ktorým plánuje zabrániť počas prvého desaťročia prevádzky

5. ZÁVER

Inovačný fond sa stal kľúčovým nástrojom na dosiahnutie klimatickej neutrality EÚ do roku 2050, podporu ambície v oblasti emisnej neutrálnosti, rozvoj inovatívnych technológií a dosahovanie politických cieľov EÚ. Očakáva sa, že v rámci 104 projektov, ktorým bola do konca roka 2023 udelená grantová podpora z Inovačného fondu v hodnote takmer 6,5 miliardy EUR v 20 odvetviach, sa počas prvého desaťročia ich prevádzky zabráni emisiám v objeme 442 miliónov ton ekvivalentu CO_2. Pre porovnanie, predstavuje to približne 14 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ v roku 2022.

Do výziev na predkladanie návrhov na veľké projekty v rámci Inovačného fondu sa stále hlási nadmerný počet žiadateľov, pokiaľ ide o počet prijatých návrhov, ako aj návrhov, ktoré boli kladne vyhodnotené (tie v priemere 3,25-krát prevyšujú ponuku). To dokazuje veľký záujem o fond na európskom trhu a zabezpečuje vysokú úroveň konkurencie medzi projektmi. Zároveň však z toho vyplýva, že tento typ financovania je na úrovni EÚ veľmi potrebný na urýchlenie zelenej transformácie. Úspešná bola aj výzva LSC 2022, v rámci ktorej bolo prijatých 239 žiadostí, z ktorých 81 prekročilo minimálne hodnotiace prahové hodnoty a 36 bola nakoniec udelená podpora. Organizácia tejto výzvy do štyroch rôznych tém sa ukázala ako pozitívna z hľadiska vytvorenia konkurencie medzi partnerskými projektmi, a preto bola zopakovaná vo výzve IF23, v ktorej bol záujem o všetky štyri témy opäť nadmerný.

Záujem o výzvy na malé projekty bol však nižší, ako sa očakávalo. To by sa dalo vysvetliť nízkym stropom pre maximálne kapitálové výdavky vo výške 7,5 milióna EUR, keďže projekty tejto veľkosti majú často prístup k vnútroštátnemu financovaniu, ktoré podlieha menšej konkurencii a má jednoduchšie postupy podávania žiadostí. Z tohto dôvodu bola výzva IF23 navrhnutá tak, aby zahŕňala témy pre tri veľkosti projektov (veľké, stredné, malé), pričom strop pre „malé“ projekty bol zvýšený na kapitálové výdavky vo výške 20 miliónov EUR.

V roku 2023 sa v rámci Inovačného fondu úspešne zaviedli nové mechanizmy prideľovania a v rekordne krátkom čase sa dokázalo zaviesť súťažné ponukové konanie na podporu výrobcov vodíkového paliva z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu v EHP spolu s možnosťou členských štátov združiť dodatočné zdroje prostredníctvom systému „aukcie ako služba“, čím sa uľahčilo schvaľovanie štátnej pomoci. Inovačný fond prispieva aj ku kombinovaniu financovania s inými nástrojmi EÚ prostredníctvom Partnerstva EÚ – Catalyst, čo umožňuje niektorým projektom získať rizikové dlhové financovanie EIB v rámci programu InvestEU.

Okrem toho sa v rámci výziev na predkladanie návrhov v roku 2022 neustále zlepšovala geografická rovnováha Inovačného fondu, v rámci ktorého sa po prvýkrát poskytli granty projektom v niekoľkých nových krajinách. Delegované nariadenie o Inovačnom fonde bolo takisto zmenené tak, aby zahŕňalo technickú pomoc pre členské štáty s nízkou účinnou účasťou. S cieľom posilniť kapacity konkrétnych členských štátov na podporu žiadateľov o projekty na ich území prostredníctvom posúdenia potrieb a realizácie riešení na odstránenie nedostatkov.

Program pomoci pri vypracúvaní projektov realizovaný EIB sa rozbehol v roku 2021. Do konca roka 2023 stále pomáhal 17 projektom doladiť ich návrh, aby boli dostatočne pokročilé na podanie žiadosti o financovanie a jeho získanie. Výsledkom bolo, že päť opätovne

predložených projektov zlepšilo svoje výsledky a bolo vybraných na financovanie z Inovačného fondu.

Počas celého roka Inovačný fond plnil svoje záväzky v oblasti výmeny poznatkov a budovania kapacít: úsilím o synergie s inými zdrojmi financovania EÚ, organizovaním informačných dní o jeho výzvach a podujatí na výmenu poznatkov medzi podporovanými projektmi a hlavnými zainteresovanými stranami v odvetví a zavádzaním dostupných informačných nástrojov na uľahčenie predkladania nových žiadostí. V rámci Inovačného fondu sa takisto zjednodušili jeho postupy podávania žiadostí. V roku 2023 bola metodika výpočtu „relevantných nákladov“ zjednodušená tak, že sa znížil počet dostupných metodík z troch na dve (zrušenie „vyrovnaných nákladov“) a metodika „bez využitia referenčného závodu“ sa stala štandardnou. Vývoj aukcií v roku 2023 pomohol zaviesť aj mechanizmy prideľovania, ktoré žiadateľom spôsobujú menšiu administratívnu záťaž.

Inovačný fond pokračuje vo svojej činnosti v roku 2024 prostredníctvom výzvy IF23 a aukcie IF23 a takisto vyvíja systémy „aukcie ako služba“, ktoré môžu pomôcť získať ďalšie prostriedky z rozpočtov členských štátov na jeho nástroje. Fond bude naďalej slúžiť ako kľúčový nástroj reagujúci na naliehavé politické potreby a zároveň uľahčí podávanie žiadostí zjednodušením a urýchlením použitia finančných prostriedkov.